

Media ja lehdistö

Euroopan unionin tuomioistuin
LEHDISTÖTIEDOTE nro 35/21
Luxemburgissa 9.3.2021

Tuomiot asiassa C-344/19 D. J. v. Radiotelevizija Slovenija
ja asiassa C-580/19 RJ v. Stadt Offenbach am Main

Varallaolojärjestelmän mukainen päivystysjakso on kokonaisuudessaan työaikaa vain, jos työntekijälle asetetut velvoitteet vaikuttavat erittäin huomattavasti hänen mahdollisuuteensa käyttää tämän jakson aikana vapaa-aikaansa

Organisatorisilla vaikeuksilla, joita päivystysjakso voi aiheuttaa työntekijälle ja jotka johtuvat luonnon olosuhteista tai työntekijän omasta vapaasta valinnasta, ei ole merkitystä

Asiassa C-344/19 erikoistuneen teknikon tehtävänä oli huolehtia Sloveniassa vuoristossa sijaitsevien televisiolähetyskeskusten toiminnasta useiden peräkkäisten päivien aikana. Hän suoritti 12 tavanomaisen työtuntinsa lisäksi päivystystä kuusi tuntia päivässä varallaolojärjestelmän mukaisesti. Näinä ajanjaksoina hän ei ollut velvollinen pysymään asianomaisessa lähetyskeskuksessa, mutta hänen oli kuitenkin oltava tavoitettavissa puhelimitse ja voitava tarvittaessa palata työpaikalleen yhdessä tunnissa. Koska lähetyskeskukset ovat maantieteellisen sijaintinsa vuoksi vaikeasti saavutettavissa, hän joutui käytännössä oleskelemaan niissä päivystysaikoinaan työnantajan hänen käyttöönsä antamassa työsuhteasunnossa. Mahdollisuudet vapaa-ajan toimintaan olivat vähäiset.

Asiassa C-580/19 palomies oli virassa Offenbach am Mainin kaupungissa (Saksa). Hänen oli sääntöjenmukaisen työaikansa lisäksi suoritettava säännöllisesti varallaolojärjestelmän mukaisia päivystysjaksoja. Niiden aikana hän ei ollut velvollinen olemaan läsnä työnantajansa määrittämässä paikassa, mutta hänen oli oltava tavoitettavissa ja voitava hälytyksen sattuessa päästä kaupunginrajalle 20 minuutissa työvaatetukseen pukeutuneena käyttöönsä asetetulla virka-autolla.

Nämä kaksi asianomaista katsoivat, että varallaolojärjestelmän mukaiset päivystysjaksot oli niiden merkitsemien rajoitusten vuoksi tunnustettava kokonaisuudessaan työajaksi, minkä vuoksi niistä oli maksettava palkka, riippumatta siitä, olivatko asianomaiset työskennelleet tosiasiallisesti näiden jaksojen kuluessa. Kun ensiksi mainitun asianomaisen kanne hylättiin ensimmäisessä ja toisessa oikeusasteessa, hän teki oikeuskysymyksiä koskevan valituksen Vrhovno sodišče (ylin tuomioistuin, Slovenia). Toinen asianomainen puolestaan saattoi asian Verwaltungsgericht Darmstadtin (Darmstadtin hallintotuomioistuin, Saksa) käsiteltäväksi, kun hänen työnantajansa oli hylännyt hänen vaatimuksensa.

Unionin tuomioistuin, jolle nämä tuomioistuimet esittivät ennakkoratkaisupyynnöt, täsmentää erityisesti kahdessa suuren jaoston kokoonpanossa antamassaan tuomiossa, miltä osin varallaolojärjestelmän mukaiset päivystysjaksot voidaan luokitella direktiivissä 2003/88 tarkoitetuksi työajaksi tai päinvastoin lepoajaksi.¹

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

Unionin tuomioistuin muistuttaa aluksi, että työntekijän päivystysjakso on luokiteltava joko direktiivissä 2003/88 tarkoitetuksi työajaksi tai lepoajaksi, koska nämä käsitteet ovat toisensa poissulkevia. Lisäksi on niin, että ajanjakso, jona työntekijä ei tosiasiallisesti suorita mitään toimintaa työnantajansa hyväksi, ei välttämättä ole lepoaikaa. Erityisesti unionin tuomioistuimen

¹ Tietyistä työajan järjestämisestä koskevista seikoista 4.11.2003 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/88/EY (EUVL 2003, L 299, s. 9) 2 artiklan 1 alakohta.

oikeuskäytännöstä ilmenee, että päivystysjakso on automaattisesti luokiteltava työajaksi, kun työntekijä on tämän ajanjakson aikana velvollinen pysymään työpaikallaan, joka on hänen kodistaan erillinen, ja olemaan siellä työnantajansa käytettävissä.

Näiden täsmennysten jälkeen unionin tuomioistuin katsoo ensiksi, että päivystysjaksot, myös varallaolojärjestelmän mukaiset, kuuluvat kokonaisuudessaan työajan käsitteen alaan, jos työntekijällä niiden aikana olevat velvoitteet vaikuttavat objektiivisesti ja erittäin huomattavasti hänen mahdollisuuteensa käyttää vapaasti tämän jakson aikana se aika, jolloin häneltä ei edellytetä työtehtävien suorittamista, ja käyttää tämä aika omiin asioihinsa. Jos sen sijaan tällaisia velvoitteita ei ole, vain aikaa, joka liittyy työsuoritukseen, joka on tarvittaessa tosiasiallisesti toteutettu tällaisena ajanjaksona, on pidettävä työaikana.

Unionin tuomioistuin toteaa tältä osin, että arvioitaessa, onko päivystysjakso työaikaa, voidaan ottaa huomioon ainoastaan velvoitteet, jotka työntekijälle on asetettu joko asianomaisen jäsenvaltion lainsäädännössä, työehtosopimuksessa tai hänen työnantajansa taholta. Sen sijaan organisatoriset vaikeudet, joita päivystysjakso voi aiheuttaa työntekijälle ja jotka johtuvat esimerkiksi luonnon olosuhteista tai työntekijän omasta vapaasta valinnasta, eivät ole merkityksellisiä. Tällainen on esimerkiksi tilanne, jossa alue, jolta työntekijä ei käytännössä voi poistua varallaolojärjestelmän mukaisen päivystysjakson aikana, ei sovellu hyvin vapaa-ajan toimintaan.

Lisäksi unionin tuomioistuin korostaa, että kansallisten tuomioistuinten on suoritettava kaikkien yksittäistapaukseen liittyvien seikkojen kokonaisvaltainen arviointi sen tarkistamiseksi, onko varallaolojärjestelmän mukainen päivystysjakso luokiteltava työajaksi, koska tämä luokittelu ei ole automaattinen, kun velvollisuutta pysyä työpaikalla ei ole. Tätä varten yhtäältä on tarpeen ottaa huomioon sen ajan kohtuullisuus, joka työntekijälle on annettu työtehtäviin ryhtymistä varten, alkaen siitä hetkestä, jolloin hänen työnantajansa pyytää hänen interventiaansa, mikä yleensä edellyttää työpaikalle palaamista. Unionin tuomioistuin korostaa kuitenkin, että tämän ajan seurauksia on arvioitava konkreettisesti siten, että otetaan huomioon paitsi työntekijällä olevat muut velvoitteet, kuten se, että hänellä on työpaikalle saapuessaan oltava mukana erityiset varusteet, mutta myös hänelle myönnetty järjestelyt. Tällainen järjestely voi olla esimerkiksi se, että hänen käyttöönsä on annettu virka-auto, joka mahdollistaa tieliikennelainsäädännössä säädettyjen etuoikeuksien käyttämisen. Toisaalta kansallisten tuomioistuinten on otettava myös huomioon se, miten usein keskimäärin kyseinen työntekijä tavallisesti tosiasiallisesti työskentelee päivystysjaksojensa kuluessa, jos tämä on objektiivisesti arvioitavissa.

Toiseksi unionin tuomioistuin korostaa, että tapa, jolla työntekijöille maksetaan palkkaa päivystysjaksoilta, ei kuulu direktiivin 2003/88 soveltamisalaan. Tämä direktiivi ei näin ollen ole esteenä sellaisen jäsenvaltion lainsäädännön, työehtosopimuksen tai työnantajan päätöksen soveltamiselle, jossa päivystyksen palkkausta varten otetaan huomioon eri tavalla sellaiset ajanjaksot, joiden aikana todellisuudessa suoritetaan työtehtäviä, ja ajanjaksot, joiden aikana ei tehdä mitään varsinaista työtä, myös silloin kun näitä ajanjaksoja on kokonaisuudessaan pidettävä työaikana. Sen sijaan siltä osin kuin kyse on niiden päivystysjaksojen palkkauksesta, joita ei voida luokitella työajaksi, direktiivi 2003/88 ei myöskään ole esteenä sille, että työntekijälle kuitenkin maksetaan tietty summa korvaukseksi haitoista, joita nämä päivystysjaksot aiheuttavat hänelle.

Unionin tuomioistuin toteaa kolmanneksi, että se, että päivystysjaksoa, jota ei voida luokitella työajaksi, on pidettävä lepoaikana, ei vaikuta työnantajille direktiivin 89/391² mukaan kuuluviin erityisiin velvollisuuksiin. Erityisesti työnantajat eivät voi ottaa käyttöön päivystysjaksoja, jotka ovat niin pitkiä tai niin usein toistuvia, että ne muodostavat vaaran työntekijöiden turvallisuudelle tai terveydelle, riippumatta siitä, luokitellaanko nämä ajanjaksot direktiivissä 2003/88 tarkoitetuksi lepoajaksi.

² Toimenpiteistä työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden parantamisen edistämiseksi työssä 12.6.1989 annetun neuvoston direktiivin 89/391/ETY (EYVL 1989, L 183, s. 1) 5 ja 6 artikla.

HUOMAUTUS: Ennakkoratkaisupyyntö antaa jäsenvaltioiden tuomioistuimille mahdollisuuden tiedustella niiden käsiteltävänä olevan yksittäisen asian puitteissa unionin tuomioistuimelta unionin oikeuden tulkintaa tai unionin toimen pätevyyttä. Unionin tuomioistuin ei ratkaise kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä olevaa asiaa. Kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on ratkaista asia unionin tuomioistuimen ratkaisun mukaisesti. Unionin tuomioistuimen ratkaisu sitoo vastaavalla tavoin muita kansallisia tuomioistuinta, jotka käsittelevät samanlaista ongelmaa.

Tämä on tiedotusvälineiden käyttöön tarkoitettu epävirallinen asiakirja, joka ei sido Euroopan unionin tuomioistuinta.

Tuomioiden [C-344/19](#) ja [C-580/19](#) koko teksti julkaistaan CURIA-sivustolla tuomioiden julistamispäivänä.

Lisätietoja: Gitte Stadler ☎ +352 4303 3127

Kuvia tuomioiden julistamisesta on saatavilla "[Europe by Satellite](#)" ☎ (+32) 2 2964106